Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.
Телефон: HEnderson 4-0807, 4-0237
Тел. УНС: HEnderson 4-1016

РІК LX. Ч. 262. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 3-го ЖОВТНЯ 1952. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS No. 262. JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, OCTOBER 3, 1952. VOL. LX.

АЙЗЕНГАВЕР ЗАКИДАЄ ДЕМОКРАТАМ РОЗБИВАННЯ ЄДНОСТИ

Під час виборчої кампанії, республіканський кандидат на президента, ген. Двайт Д. Айзенгавер, виголошуючи промову в Флінт, у стейті Мішіген, в середу, обвинувачив демократів в поширюванні незгоди і в ламанні єдности в Америці при обговорюванні великих питань закордонної політики. Він сказав, що адміністрація Трумана приписує собі всі заслуги, коли якась справа вийшла на добре; а скидає вину на республіканців, коли щось невдалося в таких справах, у вирішуванні яких республіканці брали участь. Як приклад такої поведінки генерал згадав про події в Кореї, за невдачу яких демократи обвинувачують республіканців. Наслідок цього такий, каже Айзенгавер, що це грозить розбиттям національної єдности і приводить до риску широкого розламу між партіями у критичній ділянці. Про ізоляціонізм республіканців генерал сказав, що це погребане питання, одначе заявив:

„Я не вірю, що двопартійна політика в закордонних справах втримається, якщо дальше втримається також партійне відношення. Неможливо далі продовжувати працю на засадах адміністрації, яка виставляє голови тоді, коли приходить перемога, а показує на республіканський хвіст, коли приходить програ". Населення з Флінт прийшло юрбою 35,000 до 40,000 осіб на вислухання промови генерала коло міської ратуші. У стейті Мішіген ген. Айзенгавер виголосив сім промов на залізничних станціях. Звідси поїхав до стейтів Ілиной і Вісконсін.

На прохання ген. Волтера Бедела Смита, голови Центральної Розвідчої Агенції, ген. Айзенгавер доручив своїм прихильникам не використовувати у виборчій агітації заяви ген. Смита в сенатській комісії, що комуністи просякають у всі урядові установи, бо свідчення Смита не було складене для політики, а для остороги загалу.

КОМУНІСТИ НАСТУПИЛИ ЙОМУ НА НОГУ

Джан Гога, шофер вантажних авт в Лос Анджеліс, Каліфорнія, взагалі не любить, як йому хтонебудь стає на ногу, а вже зокрема тоді, як тим „хтонебудь" є комуніст. Така пригода йому трапилась біля головного поштового будинку, де працює Конгресова Комісія Антиамериканських діянь. Комуністи пікетують той будинок, а Джан належить до тих, які пікетували комуністичний пікет. І так комуністи ходили довкола будинку в один бік, а Джан з антикомуністами в другий бік, і були б собі спокійно ходили, якби один з комуністів не був наступив Джанові на ногу. Це вивело Джана з рівноваги і він почав свої „американські діяння", від яких врятувала комуністів поліція, випроваджуючи Джана поза лінію пікету. В Москві готові передрукувати цю фотографію, але з підписом, що це американська поліція „знущається" над комуністом.

Студентська газета Айзенгаверового університету за вибір Стівенсона

Ню Йорк. — Вісім студентів, членів редакції щоденної студентської газети „Дейлі Спектейтор", видаваної в університеті Колумбія в Ню Йорку, підписали редакційну статтю з закликом голосувати на губ. Адлея І. Стівенсона, кандидата Демократичної партії на президента. Головою цього університету є кандидат на президента від Республіканської партії, ген. Двайт Д. Айзенгавер, який тепер на відпустці для об'їздки з виборчими промовами. Редакційна колегія „Д. Спектейтора" каже, що Стівенсон висловлює свою власну думку в кожній важливій справі, а Айзенгавер піддався цілковито диктатові своєї партії, зрікаючися усіх засад, з якими він обіцяв об'їхати країну. Редактори закидають ще Айзенгаверові низький рівень його промов і запрязнення з сенаторами Джозефом МекКарті і Вільямом Дженнером, які своїми нападами на чесних людей зводять виборчу кампанію на манівці.

У світових змаганнях виграли першого дня Доджери

Ню Йорк. — Перший день світової серії гри бейзбол закінчився перемогою бруклинської дружини „Доджерс" проти нюйоркської дружини „Єнкіс" у відношенні 4:2. Гра відбулася в середу при ідеально гарній погоді. На четвер перенесено гру до стадіону Єнкіс у Ню Йорку. Гра між обидвома дружинами має в засаді тривати сім днів. Для вигри треба чотирьох перемог одної дружини. Гра може покінчитися раніше, коли б одна сторона осягнула чотири перемоги швидше ніж за сім днів.

Жертви автового руху в ЗДА

Шікаго. — Понурі цифри жертв автового руху оголосила Рада Краєвої Безпеки. Виявляється, що в серпні цього року число жертв значно зросло й досягло 3,770 смертельних випадків. Цей сумний „рекорд" лише незначно нижчий від двох попередніх „рекордів", а саме з грудня 1936 року, коли втратило життя 4,217 осіб та з грудня 1941 року, коли було нараховано 4,140 жертв. Число жертв у серпні цього року на дев'ять відсотків вище від вбитих у серпні минулого року. Отож, усіх вбитих від автового руху за перших вісім місяців біжучого року вже нараховано біля двадцяти чотирьох тисяч, що перевищує на три відсотки жертви минулого року.

ТРУМАН ЗАКИДУЄ АЙЗЕНГАВЕРОВІ „ПРОПАГАНДУ ВЕЛИКИХ ІНТЕРЕСІВ"

У промові, виголошеній в Каліспелі, у стейті Монтана, президент Труман закинув ген. Айзенгаверові неприхильне становище до побудов штучних озер з високими греблями для витворювання дешевої електричної сили, корисної для народних мас в західних стейтах. Айзенгавер, як твердив Труман, був давніше прихильником публічних побудов того роду, фінансованих федеральним скарбом. Це виявилося в червні, коли генерал відвідав околицю, в якій побудована гребля Болдер Дам. Коли ж в серпні Айзенгавер промовляв в Бойс, у стейті Айдаго, то він вже критикував за це адміністрацію Трумана, кажучи, що вона пішла „наліво", бо склала програму побудови електрівень з публічних фондів. Президент Труман каже, що переміна в думанні Айзенгавера прийшла в наслідок того, що він „проковтнув пропаганду великих інтересів". Зате він похвалив губ. Стівенсона за його прихильність до таких побудов. Це сказав Труман у промові з нагоди викінчення нової греблі Голодного Коня в околиці Каліспелі, коштом $103,000,000.

Крім цієї промови президент Труман виголосив ще другу промову в середу ввечір крізь радієву сітку, яку заплатила кравецька юнія. У ній вичислив президент усі добрі діла в користь населення за час своєї адміністрації і остеріг загал, що республіканці хочуть їх скасувати.

Щоб зарадити агітації Трумана проти республіканців, Краєвий Республіканський Комітет друкує спеціяльний бюлетень, в якому — як каже — доводить „перекручування правди" президентом і роздає його негайно в околиці, де буде виголошена промова президента. Це виявив голова комітету, Артур Е. Соммерфілд, кажучи, що таку роботу виконує „чота правди".

Конгресмен за скасування іміграційного закону МекКаррана

Ню Йорк. — Конгресман Джейкоб К. Джавітс, висловився на переслуханні Президентської Комісії для Іміграції й Натуралізації за скасування спірного іміграційного закону МекКаррана-Волтера, а для вжитку комісії при складанні нового законодавства він подав такі пункти: використати незужиті квоти імігрантів однієї країни для допущення імігрантів з інших країн; ухвалити спеціяльний закон для допущення по 100,000 імігрантів для полекшення долі втікачів з-поза Залізної Заслони. — Досі переслухала комісія 51 свідків як знавців іміграційних справ. З них тільки два свідки заявилися за втриманням ново ухваленого іміграційного закону МекКаррана, кажучи, що він був складений на підставі трирічних студій іміграційних проблем. Стейтовий промисловий комісар Едвард Корсі виявив, що в Америці дасться дальше відчувати недостача робітників, бо в самім нюйоркськім стейті потрібно 4,500 робітників на фармах, а 53,000 нефармерських робітників. Інші свідки пригадували, що американські хазяйки не мають потрібної помочі в домашньому господарстві, а на їх заспокоєння треба цілий мільйон нових імігрантів. Д-р Джордж Шустер, президент дівочої колегії Гонтер, вимагав злагіднення постанов іміграційного закону у відношенні до колишніх націстів, і постанов про допущення імігрантів до американського громадянства.

Продовжуються заходи для придбання Народного Дому в Ню Йорку

Ню Йорк. — Після вакаційної перерви та з відновленням сезону громадської праці, Комітет Придбання Українського Народного Дому міста Ню Йорку приступає знову до інтенсивної акції збірки фондів та поступової реалізації започаткованого великого діла. Минулого понеділка відбулись чергові в цьому сезоні наради Комітету, на яких перевірено дотеперішні успіхи кампанії та винесено низку рішень і постанов на найближчий час. Із звітів виходило, що Комітет має вже понад 10,000 долярів готівкою та понад 50,000 долярів задеклярованих. Щоб могти приступити до купна відповідного об'єкту на Народний Дім, потрібно бодай 100,000 долярів готівки. Комітет сподівається, що велику частину з цієї суми пощастить придбати вже в цьому сезоні, якщо тільки громадяни виконають свої зобов'язання та закуплять уділи (шери) Народного Дому на задекляровану суму і якщо до тої акції приступлять ті, які ще досі з будь-яких причин не взяли в ній участи. Надії на збільшення фондів Комітету дають теж численні організації Ню Йорку, які, крім акції продажу уділів між своїми членами, зобов'язалися теж влаштувати бодай одну імпрезу в сезоні, прибуток з якої буде призначений виключно на цілі так дуже потрібного для метрополітальної громади власного репрезентативного приміщення. Комітет окремо підкреслює, що закупно уділів не є жадною пожертвою, а тільки мудрою і корисною інвестицією капіталу, яка пожвавить акцію придбання Народного Дому. Комітет рішив скликати в найближчому часі ширші наради удільовців, на яких будуть обговорені дальші проблеми і потреби цієї акції.

Хвора жінка опалила себе в нафтовій печі

Мілвокі. — Медичний урядовець, що потверджує причину смерти небіжчиків, виявив, що 44-річна жінка, невилікувально хвора, замкнула себе в нафтовій печі, накрутивши наперед провід на доплив олії найбільшою кількістю. Коли олія бухнула вогнем, охопила живу людину і спалила її до тла. Жінка, що таким способом згоріла, це МаргаритаАлберт. Це виявилося тоді, коли брат прийшов до її дому і не міг ніяк найти сестри. Сусіди, підозріваючи щось недобре, сказали йому заглянути до печі в пивниці, бо завважали, як з комина бухав незвичайний дим, а в повітрі дався чути дивний сопух. У пивниці найдено шлюбний перстень небіжки, завішений на ручці печі, а в самій печі тільки якісь згарища.

ВБИТО 52 ЧЕРВОНИХ ПОЛОНЕНИХ ПІД ЧАС БУНТУ

Токіо. — Полонені китайські комуністи почали вчора бунт в таборі на острові Чеджу біля південного побережжя Кореї, влаштовуючи демонстрації з нагоди третьої річниці проголошення комуністичної влади в Китаю. Аліянтські сторожі, здавлюючи бунт, убили 52 полонених а 113 інших поранили. 45 червоних полонених згинуло на місці під час бунту, а 7 померло опісля від ран. Два аліянтські сторожі віднесли деякі поранення. Ще попереднього дня аліянтське командування табору довідалося, що червоні полонені приготовляють демонстрацію і тому ще окремим наказом пригадало їм заборону всяких демонстрацій в таборі. Коли комуністи не послухали наказу та почали демонстрації, вивішуючи імпровізовані комуністичні прапори та співаючи комуністичні пісні, відділ аліянтської сторожі в силі коло 70 вояків увійшов до табору, але їх вже при вході обсипано градом каміння. Червоні, виходило б, були приготовані до бійки, бо призбирали не тільки велику масу каміння, розбираючи стіни приготовлюваних для них на зиму приміщень, але мали теж приготовані та обведені колючим дротом палиці і тим подібну „зброю". Їх перший виступ був проти відділів аліянтської сторожі, що увійшов до табору, щоб забрати полонених до звичайних робіт. Аліянтське командування повторило через голосники наказ до припинення демонстрації, попереджуючи, що в противному випадку буде вжита зброя. Комуністи не послухали наказу і аліянтське командування наказало привернути порядок силою, що й зроблено. Після двох годин заворушень, порядок в таборі був відновлений. В таборі, в якому трапились заворушення, перебуває коло 20,000 полонених, з того 6,000 фанатичних комуністів, а 14,000 інших відреклись комунізму та відмовились від репатріяції на випадок перемир'я. З попереднього слідства виходить, що демонстрація була плянована і організована від деякого часу. Так само існують підозріння, що цю демонстрацію організували комуністичні агенти, які під прикриттям ночі висадились з малого човна на побережжі острова. Слідство продовжується.

Тільки патрульна акція на корейському фронті

Токіо. — Аліянтське командування повідомило, що впродовж вчорашнього дня на корейському фронті комуністи припинили свої „пробні атаки", що їх вели від тижня та у висліді яких їм пощастило здобути три височини. На поодиноких ділянках фронту приходило тільки до звичайної патрульної активности та спорадичних перестрілок без більшого значення. З місячних підсумків авіяційної активности виходить, що впродовж місяця вересня аліянти збили рекордову кількість воєнних літаків. Впродовж того місяця аліянтські літаки збили в повітряних боях 62 ворожі турболітаки, всі над територією Північної Кореї. В тому самому часі аліянти втратили 30 літаків, 7 з яких збито в повітряних боях, ворожа зенітна артилерія збила п'ять інших аліянтських літаків, а 18 літаків не повернулись на свої бази або були втрачені з „інших причин".

Західна Німеччина матиме право робити атомові досліди

Берлін. — Тут з поінформованих джерел повідомлено, що Західна Німеччина, після ратифікації її мирового контракту та договору про европейську оборонну спільноту, матиме право добувати уран та робити власні атомові досліди. Про це повідомив на конгресі німецьких ядрових фізиків д-р Вернер Гайзенберг, один з передових німецьких спеціялістів в цій ділянці. Він твердив, що західні аліянти погодились на німецькі атомові досліди в рямках мирового контракту з урядом в Бонн, хоч і з застереженням, що ці німецькі атомові досліди будуть обмежені до невійськових ділянок. З американського боку досі не потверджено цієї вістки безпосередньо, стверджуючи тільки, що після ратифікації договору Західна Німеччина матиме право переводити „всі наукові досліди". Д-р Гайзенберг, який в 1933 році здобув нагороду Нобля, говорив теж про пляни будови найбільшого в світі космотрону, які мав би здійснити плянований Европейський Інститут Атомових Дослідів. Цей розбивач атому був би найбільший в світі, бо продукував би енергію силою 30,000,000,000 електричних вольтів, в порівнянні з 2,000,000,000 вольтів, що їх продукує теперішній найбільший в світі розбивач атомів в Брукгевен, Лонг Айленд.

Заприсяження нового президента Панами

Панама. — Полковник Хозе Антоніо Ремон зложив присягу, як президент Панами, у середу цього тижня. Урочистість відбулась на олімпійському стадіоні столиці держави й була одним з найбільших народних святкувань в історії Панами. Полковник Ремон був вибраний президентом ще в травні, коли за ним висловилась значна більшість місцевих політичних партій.

Англійські юнії проти прихильників Бевана

Моркембі, Англія. — Праві і центрові сили англійської Лейбуристської партії повели сильну атаку проти лівого партійного крила, що під проводом Анюріна Бевана. Нагло впали всі твердження про те, що в партії Праці панує гармонія, коли промовляв генеральний секретар Транспортових і загальноробітничих юній Артур Декін на річному партійному з'їзді. Декін явно підкреслив, що прихильники Бевана зорганізувалися, щоб захопити партійний провід, і заповів, що проти них треба також зорганізовано виступати. Коли ці відступники бажають не допустити до розбиття партії, заявив Декін, то вони мусять залишити свою тактику, розв'язати свою організацію, перестати нападати і лаяти, а зачати слухати партійної конституції. Цю промову часто перебивали прихильники Бевана, бо вони твердять, що їм не йдеться про те, щоб захопити провід партії і заявляють, що не мають для цієї цілі окремої організації. Декін заповів, що юнії будуть брати активнішу участь в місцевих партійних організаціях, в яких досі здобули перевагу „Беваністи" та вибрали аж шість членів до Центрального комітету (на всіх 27 місць). Досі в місцевих партійних установах рішали про політичну лінію нечисленні прихильники Бевана, а решта членів занедбала ці партійні установи. Декін боронив партійної політики в закордонних справах, яка мусить спиратися на підтримці ОН, солідарности англосаксонського світу, ЗДА і Західної Европи, приналежности до НАТО та домагатися переговорів із Совєтами в справі об'єднання Німеччини. Цю закордонну політику партії збори затвердили, а всі противні внески передали на вирішення Краєвому Комітетові.

УРЯДОВА ПАРТІЯ ПЕРЕМОГЛА У ВИБОРАХ В ЯПОНІЇ

Токіо. — В передвчорашніх загальних виборах до нижчої палати японського парламенту здобула рішальну перемогу урядова консервативно-ліберальна партія, яку очолює прем'єр Шігеру Йошіда та яка була головним промотором японської співпраці і аліянсу із Заходом. Це були перші вільні вибори від часу, як Японія стала знову вільною і суверенною державою після програної другої світової війни. Ще не всі голоси підраховано, але вже на підставі тимчасових обчислень стверджується, що лібералі здобули абсолютну більшість місць в парламенті. Згідно з повідомленням Юнайтед Пресс, з усіх досі вже вирішених у виборах 305 місць до парламенту лібералі здобули 183. Японський парламент має усіх 466 послів. Передбачується, що в кінцевому висліді лібералі здобудуть щонайменше 53 процент всіх місць в парламенті із тим самим вони, згідно з постановами нової японської конституції, творитимуть теж новий уряд. Вражає факт, що комуністи, які мали на списку аж 107 кандидатів, досі ще не здобули ані одного місця в парламенті. Передбачується, що в кінцевому висліді голосування вони могли б мати щонайвище 5 місць, що буде величезною їхньою поразкою, як зважити, що ще в попередньому парламенті вони мали 22 депутатів. З дотеперішніх підрахунків голосів теж виявляється велика фреквенція в голосуванні, бо на всіх 45,000,000 управнених до голосування скористало із свого виборчого права щонайменше 75 відсотків. В попередніх виборах, які відбулися в 1949 році ще під наглядом окупаційної влади, голосувало 74 відсотки управнених. Вислід теперішніх виборів вказує недвозначно яким шляхом піде нова Японія в своїй міжнародній політиці та що її аліянс із Заходом є загальним бажанням японського народу. Тому теж вислід японських виборів вважається за велику перемогу Заходу на загроженому большевизмом Далекому Сході.

Совєти домагаються припинення аліянтського „шпигунства" в Берліні

Берлін. — Совєтський комендант в Берліні, ген. В. І. Чуйков, переслав трьом аліянтським високим комісарам в Бонн формальну ноту, домагаючись „припинення шпигунства" та розв'язання всіх підпільних антикомуністичних організацій, що мають свої головні квартири в Берліні і поширюють свою діяльність на Східну Німеччину. Совєтський комендант цим разом не висловлює жадних безпосередніх погроз проти західніх секторів Берліна, стверджуючи тільки, що дотеперішні совєтські обмеження рухів німецького персоналу з Берліна і до Берліна були охоронним заходом проти інфільтрації західних „шпигунів і диверсантів" на територію Східної Німеччини. Ген. Чуйков називає поіменно п'ять німецьких організацій, що мали б бути головними спричинниками всіх актів саботажу в Східній Німеччині.

Москва перестерігає Данію

Москва. — Совєтський уряд перестеріг Данію, що встановлення американських морських і авіяційних баз на її території вважатиметься загрозою для безпеки Совєтського Союзу. Цю перестрогу висловлено в окремій дипломатичній ноті, переданій данському дипломатичному представникові в Москві совєтським заступником міністра закордонних справ Пушкіном. В ноті рівночасно висловлюється погрозу, що Данія буде відповідальна за консеквенції, які можуть виникнути з встановленням таких баз. Совєтський протест відноситься до офіціяльного повідомлення данського уряду, що Данія плянує дозволити збройним силам Організації Північно-Атлантійського Пакту (НАТО) встановити свої мирні бази на данській території та що в тій справі ведуться переговори між урядами Данії і Злучених Держав Америки.

Збільшена пресова цензура в Совєтах свідчить про воєнну підготову

Цюріх, Швайцарія. — Міжнародній Пресовий Інститут в Цюріху, який об'єднує всіх видавців у вільному світі, видав повідомлення про те, що велике обмеження пресових вісток із країн Совєтів являється таким важним фактором, який може заважити на світовому мирі або війні. Це повідомлення містить такі нові обмеження преси в Москві: Не вільно послуговуватися телефоном без окремої цензури. Не дозволяється чужинцям користуватися радіом. Совєтські закони зараховують до „шпигунства" не тільки військові відомості, але також і чисто економічні, сільськогосподарські а також і наукові. Совєтським громадянам не вільно мати жадних зв'язків з чужинцями, хіба за окремим дозволом. Чужі кореспонденти мусять мати окремий дозвіл, щоб могли зайти до публічної бібліотеки. Кореспонденти не можуть ходити по одній третій частині Москви, і по багатьох частинах московської округи. Вони можуть виїздити з Москви тільки на віддаль 25 миль, і можуть їздити тільки чотирма визначеними шляхами.

СОВЄТИ МАЮТЬ 300 ПІДВОДНИХ ЧОВНІВ

Париж. — Секретар фльоти ЗДА Ден А. Кімбелл відбуває інспекційну поїздку по Европі. В Парижі він заявив на пресовій конференції, що Совєти мають тепер 300 підводних човнів, отже чотири рази більше від німців, коли ті зачинали другу світову війну. Секретар фльоти ствердив, що Совєти мають велику наземну армію і, як можна твердити на основі вибухів на совєтській території, також атомову бомбу. — Совєти можуть кожної хвилі почати атаку денебудь, а союзники мусять бути готові до оборони, де б ця атака не зачалася. Завданням фльоти союзників буде невтралізувати совєтські підводні човни на випадок війни. Кімбелл додав, що совєтські залоги підводних човнів не так добре вишколені, як німецькі, бо німці довший час тренували своїх моряків. Він додав, що керовані стрільна не можуть бути використані в Кореї на більшу скалю, бо там немає таких об'єктів, на які варта було б ними стріляти. Війна атомовою зброєю буде швидко розвиватися на випадок совєтської агресії. Тепер немає кораблів, що мали б із собою атомові бомби. Але кораблі дістануть атомові бомби на випадок війни і вже тепер вишколюють моряків і літунів в обслузі атомових бомб.

СВОБОДА SVOBODA
український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street; Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage privided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$ 5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$ 2.75
В Джерзі Сиrі і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$12.00	One year	$12.00
На пів року	$ 6.50	Six months	$ 6.50
На три місяці	$ 3.50	Three months	$ 3.50
Число з понеділка (з англійською частиною):		Monday's issue (the Ukrainian Weakly, English language suppl.)	
На рік	$ 3.00	One year	$ 3.00
На пів року	$ 2.00	Six months	$ 2.00

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ТРУМАН В РОЛІ АҐІТАТОРА

Президент Труман виїхав на передвиборчу аґітацію, щоб особистим впливом заважити на висліді виборів у листопаді. Мабуть переконаний, що йому вдасться перехилити виборців на демократичний бік в такий самий спосіб, як це вдалося в 1948 році, коли він сам був президентським кандидатом, а в якого перемогу мало хто вірив. Тим разом президентським кандидатом Демократичної партії є хто інший, губернатор Адлей Е. Стівенсон. Він, як кажуть, вибранець Трумана. У виборі Стівенсона Труман дуже заінтересований ще й з цього боку, що вважає його перемогу своєю власною перемогою, себто потвердженням праведности своєї політики, внутрішньої й закордонної, а теж запевненням, що в цій політиці також і надалі ніяких радикальних змін не буде. Іншими словами, президент Труман, уступаючи з уряду президента ЗДА, хотів би ще за свого життя мати від американського народу потвердження, виявлене бальотом, що його адміністрація була для країни добра й розумна. Як знаємо, губ. Стівенсон волів був мати вільнішу руку, але президент Труман настоював, щоб вести виборчу кампанію тільки на „рекорді" демократичної адміністрації, себто на її успіхах. Так і сталося і так треба розуміти причину теперішньої поїздки президента та його аґітацію за губ. Стівенсоном.

Як тільки през. Труман заповів свою аґітаційну поїздку, ми заявили, що краще було б для престижу ЗДА в світі та їх добра, коли б президент, як представник цілого народу, держався дещо здалека від партійної боротьби, яка набирає в час виборів президента особливої гостроти. Годі критикувати президента за те, що він обороняє свою соціяльну програму чи закордонну політику і помагає свому кандидатові зайняти його місце в Білому Домі. Але це ніяк не приносить чести Америці, коли такий стриманий у висловах часопис як Ню Йорк Таймс пише про аґітаційну промову Трумана в стейті Монтана „Дешеве, Пане Президенте", та ще у редакційній статті. Ця гостра критика відносилася головно до того уступу в промові Трумана, де він скидав вину на ген. Айзенгавера, республіканського кандидата на президента, за те, що він зле інформував уряд про совєтські заміри в 1945 році, коли заявляв перед Конгресовою комісією, що „Ніщо інше не впливає сьогодні сильніше на керування політикою Росії, як те, щоб втримувати приязнь зі Злученими Державами". Таки було б багато краще, коли б президент Труман замість порахунку з ген. Айзенгавером, як кандидатом на президента, обговорив був справу американсько-совєтської „приязні" дещо глибше й основніше й виявив усі чинники, що впливали в тому напрямі, як за Рузвелта, так і пізніше. Тоді можна б бодай дізнатись, яких засобів вживала Москва, щоб дурити Америку приязню з Росією. До того на помилках Рузвелта, Трумана, чи Айзенгавера можна б чогось навчитись. Одначе виборча демагогія не допускає до цього, а що в тій демагогії взяв участь також і през. Труман, то це нездорове явище. Ген. Айзенгавер є щойно кандидат на президента, а Труман був і ще є президентом держави і це становище треба шанувати.

През. Труман закидає республіканцям, які були партією меншини і в опозиції, що вони не видвигнули „ні одної конструктивної думки в закордонній політиці від часу, як помер сенатор Ванденберґ". Але як це погодити з тим, що як тільки ген. Айзенгавер заговорив за визволення поневолених Москвою народів, з боку теперішньої адміністрації піднялись голоси, що це мова про нову світову війну. Чи і тут не було б краще широко обговорити ту проблему, як кандидатам обидвох партій, так і самому президентові Труманові чи його секретареві стейту Ачесонові, ніж звести її до питання, котра з головних партій є „воєнною", а котра „мирною". Бож фактом є, що обидві є за мир, порядок і справедливість у світі, а агресивною є тільки — Москва.

Як бачимо, президентські вибори це таке явище в Америці, яке дуже важко контролювати. Тут навіть і розумні люди роблять нераз дурниці. Тільки те добре, що по виборах приходять скоро до розуму.

Необмежені можливості

З початком кожного нашого громадського сезону ми, як громада, намагаємось проаналізувати наші недоліки та перевірити нові можливості нашої громадської праці, вдосконалюючи її форми та поглиблюючи її зміст. В цьому всі ми натрапляємо на безліч всіляких труднощів і перешкод, часом хронічних, часом коньюнктуральних. До хронічних наших перешкод треба зарахувати насамперед байдужність та пасивність широкого загалу наших громадян до громадської активности, постійне перетяжування громадськими справами активних одиниць, тенденцію до стандаризації громадської праці, організаційну розпорошеність і т. п. До теперішніх наших коньюнктуральних труднощів належать вже всілякі наші проблеми в роді „старих", „нових" і „молодих", неґативна конкуренція замість позитивних змагань, всілякі партійні пережитки тощо.

Ми переконані, що багато з тих труднощів відпало б і перед нашою громадою відкрилися б справді необмежені можливості постійного росту та багатобічних проявів в кращих формах і глибших змістом, коли б вона використала належно ту широку і міцну базу до громадської праці на місцях, яку дає їй Український Народний Союз зі своєю майже півтисячною мережею відділів, зі своєю величезною традицією, десятками тисяч здисциплінованого членства усіх походжень, ґенерацій, політичних переконань і віровизнань, зі своїм могутнім матеріяльним потенціялом та зі своєю репутацією і авторитетом між своїми і чужими. Жадна інша організація не дає ані одиниці ані громаді таких необмежених можливостей для праці і проґресу та досягнень, як їх дає Український Народний Союз.

На цю тему вже багато сказано і написано й ці можливості виявлення кожної одиниці і групи в рямках УНСоюзу є наявні для кожного, хто тим інтересується. Лихо тільки в тому, що наш загал тими можливостями абсолютно замало інтересується і ще менше використовує їх. Активність і громадська праця в УНСоюзі для великої кількости навіть його членів є прямо неактуальна, бо вони досі не потрапили збагнути суті тої організації, вони бездушно задовольняються всілякими своїми безпідставними уявленнями та не завдали собі труду, а деякі навіть не виявили доброї волі, щоб в інтересі своєї спільноти, як і в своєму власному, стати свідомими членами УНС. Досі ми не знаємо випадку, щоб будь-яка особа, яка направду глибоко заінтересувалася Українським Народним Союзом, його заложенням і його цілями, його працею і його досягненнями, щоб така особа не стала справжнім ентузіястом тої української „заморської твердині".

Тому вважаємо, що наша громада зробить знову великий крок вперед, набере нового розмаху і динамізму, як вона в своїй цілости приділить більше уваги власне Українському Народному Союзові та можливостям праці в його рямках. Тут тепер велике завдання активних і свідомих членів УНСоюзу на місцях. В рямках теперішньої кампанії в кожній громаді, старанням місцевого відділу чи відділів УНС, повинні відбутися ширші громадські наради або віча, на яких всі ці проблеми були б обговорені та вияснені. Теперішня кампанія попереджує велику подію в житті американських українців, якою буде святкування 60-літнього ювілею УНСоюзу в 1954-тому році. Той великий ювілей повинен зустріти кожний відділ УНСоюзу і кожна американсько-українська громада новими організаційними, культурними та іншими успіхами, пам'ятаючи, що чим сильніший і могутніший Український Народний Союз, тим сильніша і могутніша наша американсько-українська спільнота і її вклад в українські визвольні змагання.

Деякі відділи вже пішли цим шляхом та промощують і позначують новий розвиток УНСоюзу. Згадати б тільки: відділ 27 в Нюарку (голова д-р Осип Утриско та секретар мґр Остап Олесницький), при якому існує Культурно-Освітній Клюб „Орлик" та який започаткував серію доповідей д-ра М. Шлемкевича й інші імпрези; відділ 130 (голова И. Марків, секретар Г. Лучанко; відділ 189 (голова Володимир Басюк і секретар Петро Котельницький), відділ 194 (голова д-р Ярослав Падох і секретар Василь Никифорук); відділ 361 (голова Мартин Малетич і секретар Петро Кучма), відділ 457 (голова проф. Вадим Кіпа і секретар інж. Олекса Литвиненко) та деякі інші, що поступово розгортають широку активність, влаштовуючи всілякі культурні імпрези, прогулянки, відчити, дитячі програми, курси і т. п. Недавно ми окремо повідомляли про 63 відділ УНСоюзу у Форд Сиrі (голова М. Фіцик і секретар М. Личак), до якого належить кожний українець в тій громаді та в якому зосереджується все громадське життя. Можна б навести ще й інші відділи, що під одним чи другим оглядом можуть служити прикладом. І тим шляхом повинні піти всі відділи і ввесь наш громадський загал, використовуючи справді необмежені можливості успішної праці, які дає Український Народний Союз.

Василь Косаренко-Косаревич

Підсумки подорожі до Німеччини

Відлетів я туди літаком на запрошення впорядчиків т. зв. „Конґресу Свобідних Народів" у Дюссельдорфі в днях 18, 19 і 20-го липня ц. р., з відома, за згодою і з грошевим кредитом УКК та представництва ВО УНР у Ню Йорку. Вернувся назад кораблем дня 23 вересня ц. р. Всі кошти дороги перейняли впорядчики конґресу і замовники моєї доповіді на ньому.

Моє прізвище між членами підготовчого конґресового комітету і на запрошеннях попало туди без мойого відома. Так само і те, що фіґурував я там як з лона „ЗДА", а не екзильної спільноти, як у інших. Зрештою і весь „конґрес" був лиш збором запрошених приватних осіб із лона деяких, а не всіх народів обабіч залізної заслони, позбавлених свободи або готових боронити її. Майже ніхто зі запрошених знаменитостей не прибув. Отже передпосилки стали іншими по прибутті до Дюссельдорфу аніж перед виїздом із Ню Йорку.

Але незмінною залишилась нагода для мене як „американця" й українця, перед таким збором вилущити істотні правди щодо історично-політичного бачення Сходу з-під брехонь росіяно- і совєтомітичних лжевчень. А саме в рямках дорученої мені доповіді на тему „Завдання інтелектуала в холодній війні", виголошеної другою з черги на пленарному святочному відкритті конґресу, а не на одній з робітничих комісій. Доводив я, що одним із найголовніших завдань є пізнання правильних преміс у баченні Сходу та щодо істотности загрози відтіля для свободолюбного людства. Адже тільки з правильних преміс можливе висновування правильних заключень. Тільки на базі правдивих фактів, однозначних умов і ясних затій можливе щире і довготривале порозуміння між свободолюбними народами обабіч залізної заслони взагалі, а внутрі її та між еміґрантами з їх лона зокрема. Розуміється, що тоді для постулянтів цілости московської імперії, награбленої царями і перейменованої на „Росію" або вождями і названої „СССР", немає місця на конґресі свобідних народів, бо така імперіяльна цілість під спільною російською або совєтською назвами — це увіковічнення хоч би лиш політичної несвободи немосковських народів у ній. А без політичної свободи тратять свою вартість всі інші свободи: національна, народна, культурна, церковна, партійна.

Але найбільше обурення у приявних „русскіх" групи НТС визвало моє унаочнення тієї роздільної лінії, що пробігає на Сході між одиноким панівним московським народом-корисником і всіми іншими поневоленими немосковськими народами-жертвами. Тієї лінії, що націховує весь розвій аґресивної експансії Московського Князівства, започаткованого об'ємом біля 10 тисяч кв. км. та Московської Держави, запачаткованої об'ємом біля 450,000 кв. км. аж до Російської Імперії перед першою світовою війною з понад 20,000,000 кв. км. або СССР по другій світовій війні з понад 25,000,000 кв. км. Адже ця лінія, унеявднена спільною наказною російською або совєтською назвами, накреслена невсихаючими потоками крови в супроводі і висліді всіх тих злочинів проти людяности, засобом яких кожночасна „цілість" московської, російської та совєтської імперії здобувалась і творилась, а монопольне панування москалів (русскіх) над немосковськими народами у ній повсякчасно зберігалось і зберігається.

Видвигнутий мною постулят немосковських народів із нутра залізної заслони звучав: Раніш уточнення і ґарантія рівного права кожного народу на свою політичну свободу, а потім на такій базі спільнота їх боєвого фронту проти спільного ворога такого рівного права, що ним є совєтсько-червоний Кремль і його носії-корисники. А це тільки тоді можливе, якщо москалі виступатимуть під власною народною назвою „русскіе" і стремітимуть до осягнення свободи власного народу на власній землі побіч інших свобідних народів на їх землях, а перестануть виступати як „росіяни" і боронити цілість своєї дотеперішньої російсько-білої замість совєтсько-червоної імперії. Спільний боєвий фронт немосковських народів із такими свободолюбними москалями-русскіми — так, але з такими раболюбними росіянами або совєтами — ні! Тимбільше, що в реєстрах членів ОН українську, білоруську, польську і фінську націю вже можна знайти, але ані русської-московської ані російської ще ні.

Видвигнутий проф. Болдиревим із Вашинґтону постулят московського народу в російсько-білій масці звучав навпаки: Раніш єдність спільного боєвого фронту проти „сталінізму" — отже навіть не проти совєтського большевизму в комуністичній масці, — а питання самовизначення народів аж до відірвання від Московії-Росії-СССР вирішатиметься аж по побіді Заходу над Сходом, то є по усуненні Сталіна з Кремля. У всіх доповідях НТС-івців утотожнювано український і білоруський народи з московсько-русскім під імперіяльною назвою „Росіяни". Право на власнонаціональну свободу без плебісциту признавалось тільки балтійським народам, полякам і іншим сателітним державам-націям.

Ввиду загрози НТС-івців вийти з конґресу та американського фінансіста відмовити покриття коштів, але й у висліді замотеличення приявних німців, французів, бельгійців — не згадуючи про таких маріонеток у руках НТС-івців, як Гулай і Золотаренко — вірою в один російський народ згідно з росіяномітичним лжевченням створилась більшість, яка станула на боці постулянтів цілости Росії. Отже конґрес перестав бути збором борців за свободу своїх народів. Тому то виступив я з протестом не тільки з президії але й з дальшої участи в конґресі як член, а залишився тільки як гість-обсерватор.

Формально програв я в очах постулянтів цілости російської замість совєтської імперії москалів-русскіх. Але істотно я виграв в очах усіх борців за відзискання рівноправної свободи поневолених і за збереження її для ще свобідних народів. Така „поразка" немоскалів а „Піррова побіда" москалів і їх симпатиків була би ще далеко наявнішою і ефектовнішою, як би проводи і члени еміґрацій української, польської, білоруської, балтійської, кавказької і т. д. не виминали подібних нагод до боротьби з москалями та іншими росіяномітиками — неприявний все програє не тільки на суді, — але брали як найчисельнішу участь у ній, бо далеко ліпше в боротьбі програти, аніж зовсім не боротися.

Таку мою поставу й активність в Дюссельдорфі схвалили не лиш приявні представники української преси, але також ВО УНР, на засіданні якого я звітував про оба конґреси — в Ню Йорку і в Дюссельдорфу. Одобрили її також представники немосковських народів на конференції щодо питань Сходу, що її влаштував і мене запрохав керівник Східнього Відділу Південнонімецької Радіовисильні в Штуттґарті дня 30 липня 1952. Одобрили її українці-залишенці в таборі Гайденав, що битком наповнили залю і по моїй доповіді одноголосно прийняли резолюцію: Відложити всі церковні і партійні спори аж до звільненого краю, а об'єднатися на спільному знаменникові соборних інтересів і боротьби за визволення України та завізвати всі церковні і партійні проводи поступати так само.

Зрозуміла, й одобрила мій постулят і мій виступ навіть поважніша німецька преса, як напр. „Ді Цайт" в Гамбурзі.

Подрібніші дані можливі в рямках публічної доповіді і дискусії. Але вже і ці короткі підсумки повинні прояснити всі побоювання, сумніви і злоабо добро-намірні критики в зв'язку з моєю ролею на Конґресі в Дюссельдорфі.

В. Д.

В Конґресовому Комітеті

Відшумів Конґрес Американських Українців, 1200 учасників, з того 799 делеґатів розїхались по місцях, відлягла спека і перед Українським Конґресовим Комітетом стала довга черга справ.

Частина цих справ — важливого політичного значення, що вимагають поважних розмов та подорожей до Вашинґтону, частина — внутрішнього характеру, а всі потребують уваги і праці.

Екзекутива і Політична Рада

Після Конґресу Екзекутива Конґресового Комітету відбула уже кілька засідань, з них два — спільно з Політичною Радою. Одним з головних предметів обох цих засідань — була справа співпраці з Американським Комітетом Визволення Народів Росії, яка, одначе, залишається ще невирішеною, бо потребує основнішого з'ясування.

На „внутрішньому фронті"

Тут одним із завдань є урухомлення та активізація Відділів Конґресового Комітету, розкиданих по усій Америці. Перед Відділами — багато місцевої громадської праці, а також допомога в праці Централі. З цього приводу Централя вислала на місця уже низку обіжників, що торкаються різних справ.

Між ними: розсилка чотирьох чергових сенатських та посольських листів в українській справі, в кількості 150 тисяч примірників; подорож Заступника Голови Національної Ради й члена Проводу ОУН інж. Осипа Бойдуника з доповідями в головніших центрах Америки; організація на місцях, при Відділах У.К.К., бібліотек, улаштування свят в пам'ять М. Лисенка, приділення скарбничок, справа грамот тощо.

Біжуча праця

Одночасно, в канцеляріях УКК, в Ню Йорку, провадиться біжуча праця, що торкається різних ділянок життя.

Так, недавно закінчено друком 50,000 брошур про Український Народний Фонд і ця брошура вже широко розсилається українським громадянам.

В жовтні місяці передбачається відзначення 10-ліття існування Української Повстанської Армії, у зв'язку з чим видано окремий заклик.

Незабаром надходить свято 1 Листопада і з цього приводу готується окремий комунікат.

П'ятий Конґрес Американських Українців залишив по собі важливі резолюції й постанови, а на самому Конґресі був зачитаний звіт з діяльности Конґресового Комітету за час від 4-го до 5-го Конґресу; також були виготовлені спеціяльні реферати, що, одначе, за браком часу, не могли бути заслухані. Нині усі ці важливі матеріяли упорядковуються для друку і з них вийде „Збірник 5 Конґресу Американських Українців". В збірнику будуть також прізвища всіх делеґатів.

Нові видання

Взагалі в останньому часі в Комітеті багато видавничої праці. Так, остаточно викінчується переклад на англійську мову книжки В. Січинського — „Чужинці про Україну", що незабаром буде переданий до друкарні. Так сама уже готова до друку праця п. В. Гришка про положення України під большевиками, що має бути видана в англійській мові.

Радіо-висилання

Як відомо, кілька місяців тому Конґресовий Комітет почав розсилання своїх коротких комунікатів для українських радіовисилань. Ця справа — поширюється. Передбачається скликання конференції редакторів цих радіо-висилань для урегулювання та удосконалення цієї ділянки.

— * —

Така є головніша праця в Комітеті під сучасний момент. Позатим, — на програмі низка інших важливих і менших справ, що чекають своєї черги та можливостей реалізації.

Слово за громадянами

Але все це в рішальній мірі буде залежати від успіху акції Народного Фонду, що, власне, має принести засоби для цієї праці...

Вадим Лесич

ДЕКІЛЬКА ДОПОВНЕНЬ І ВИЯСНЕНЬ

(На маргінесі праці проф. Володимира Радзикевича п. з. „Українська література 20-го століття")

(1)

„Українська література 20-го століття" проф. Володимира Радзикевича має подвійну важливість. Вона видана, як праця Літературознавчої Комісії Наукового Товариства ім. Шевченка і водночас має служити посібником для шкільної молоді і для самонавчання, як зазначено під її заголовком. Тому й належало вимагати від цієї праці проглядної наукової системи в опрацюванні і, в першу чергу, точности подачі й солідности розгляду літературних явищ і фактів та їхньої правди, цебто т. зв. наукової об'єктивности.

Чи праця „Українська література 20-го століття" проведена за відповідною науковою системою, чи збережені пропорції осудів, правильність в розгорненні критичного погляду і об'єктивність інтерпретації поодиноких творів, творців і творчостей — це питання особливого критичного розгляду і я тепер не буду цим займатися.

Рівнож не маю заміру підходити до праці ВШановного Автора „Українська література 20-го століття" — рецензійно.

Одначе, як глибоко зацікавлений спостерігач українських літературних явищ та скромний учасник до деякої міри (від 23 років) літературних процесів у Західній Україні й на еміґрації, — бажав би я подати декілька доповнень, поправок і вияснень до праці ВШановного Автора. Велика частина цих неточностей і браків у праці заіснувала, правдоподібно, в наслідок того, що ВШановний Сеньйор наших літературознавців не мав у своєму розпорядженні деяких необхідних джерельних матеріялів і був через те приневолений користуватись у деяких випадках — мабуть виключно власною пам'яттю або пам'яттю евентуальних чи принагідних своїх співробітників, зґл. інформаторів.

Коли розглядати цілість праці, тоді насамперед впадає в очі чітка нерівномірність у розподілі матеріялу. Поскільки початок має ширше розпрацювання (перелім 19-го і перше 25-тиліття 20-го ст.), так дальші частини праці особливо після 30-тих років нашого віку, мають радше характер своєрідного іменного й бібліографічного покажчика чи довідника, який чомусь зовсім не охоплює підсовєтської української літератури з доби після розгрому т. зв. Українського Ренесансу 30-тих років, як також нам сучасної літератури на Рідних Землях. Не знаходимо у цій праці зовсім імен ані навіть натяків про драматурґів О. Корнійчука чи Я. Кочергу, про поетів А. Малишка, Л. Первомайського, І. Неходу, про романістів О. Гончара, Вадима Собка і інших талановитих (хоч безталанних) наших сучасників. Це є й частково зрозуміле, бо їхні писання у чаду совєтського „соцреалізму", москво- і сталінослав'я, але все ж таки деякими своїми творами, а то й більшістю цих творів, належать самозрозуміло до української літератури, і викреслити їх з її сторінок не можна.

Але, на диво, не знаходимо також і найскромніших згадок (поза вичисленням розстріляних і засланих — у петітовій ремарці, ст. 83) про таких талановитих поетів і письменників як Василь Атаманюк (родом з Гуцульщини), як Марко Антіох (М. Вороний — син поета Миколи Вороного), як Григорій Епік, Олесь Досвітній, як Зінаїда Тулуб (знаменитий роман „Людолови"), таких відомих авторів як О. Копиленко, Клим Поліщук, Іван Сенченко ,як ліричний Григорій Косяченко, байкар С. Пилипенко, чи гуморист Юрій Вухналь. Не знаходимо також ніякої згадки про Івана Крушельницького, поета й драматурга, та перекладача лірики Гофманталя, — поза напівприватними кількома словами в скобках, як про одного з синів Антона Крушельницького і щойно при тому — автора.

Майже всі ці поминені у праці письменники — це творчі представники 20-тих і 30-тих років нашого століття. Вони становлять, безумовно, частину нашої літератури, і імена їх не можуть залишатися для нас пустими звуками.

Чи поминено тільки деяких підсовєтських авторів цієї доби? Отже ні, не лише їх одних. Не згадано теж про деяких авторів з інших українських земель. У праці „Українська література 20-го століття" находимо, що правда, сторінку про літературну творчість Срібної Землі — Карпатської України, але нема ані слова про Буковинську Україну, яка в роках румунської окупації 1919-1939 в міру своїх спроможностей не понехувала також літературної роботи. Літературне життя Буковини і Басарабії зосереджувалося в Чернівцях у середовищі Сидонії й Сильвестра Никоровичів при В-ві „Самостійна Думка". Хоч це середовище не видало особливих талантів, проте, гуртуючи українських авторів цих земель, як от Ілько Ґаврилюк, Теодот Галіп, Сидонія Никорович і ін. довкола своїх видань, докинуло теж свою цеголку до великої будівлі української культури.

Перегортаючи далі сторінки праці проф. Радзикевича, відчуваємо прикрість, коли нічого більше, поза кількома рядками, не можемо довідатись із „Української літератури" нашого ж таки століття про такого непересічного нашого драматурга, як автор „Казки старого млина" Спиридон Черкасенко (Петро Стах) і коли не зустрічаємо ані слова про галицьких поетів початку цього віку — Сильвестра Яричевського (а може він був буковинець), автора збірки „Пестрі звуки" чи Олександра Козловського („Мирти й кипариси").

ВШановний автор праці згадує про всіх членів галицької „Молодої Музи", включно з Остапом Луцьким, але одночасно забуває про лірику і перекладницьку творчість Сидора Твердохліба („Свічадо плеса"), який теж був активним членом „Молодої Музи".

Про футуристів М. Семенка і Г. Шкурупія знаходимо цілу сторінку матеріялу, включно з біографічними даними та з ілюстративним продемонструванням безглуздого „Автопортрету" Семенка, натомість не можемо знайти ані слова про такого ж самого футуристичного експериментатора в Західній Україні — Ярослава Цурковського (збірка: „Моменти й вічність" і друга, назви якої не пам'ятаю), хоча творчість усіх їх трьох стала наявним доказом, що всякі футуристичні експерименти цього роду є для української (і чи тільки української) поезії органічно чужі й несприймальні.

Ані словечка не знаходимо про галицького драматурга та перекладача Овідієвих „Метаморфоз" на українську мову — Дмитра Николишина (автора збірки поезій „Хвилини", та драматичних творів „Маєві акорди", „Розладдя", „Самсон", „Мати" і ін.), про всіми забутого поета Володимира Павлусевича (поезії „Пісні кохання" і лібретто оперети „Дівча з Маслосоюзу"), врешті про еміґранта з Центр. України, що проживав у Галичині — Івана Зубенка, автора оповідання „Зірка" та низки інших оповідань.

Не довідуємось нічого про поета експресіоніста Антона Павлюка, що проживаючи у Чехії як еміґрант, співробітничав у львівському журналі „Світ" в р.р. 1925-28, та видав кілька збірок поезій (заголовків не пам'ятаю), а потім десь пропав. Чи не виїхав на Україну, як і інші „блаженні — віруючі"?

Не стрічаємо також нічого про автора „Сонетів" Ростислава Кедро (1930-ті роки), якого деякі львівські літературні критики й кола вважали надійним поетом.

Д-р Володимир Ґалан,
б. командант 2. батерії 10. артилерійного полку УГА.

З БОЇВ ОБ'ЄДНАНИХ УКРАЇНСЬКИХ ВІЙСЬК

(Відступ армій з-під Києва у вересні 1919 року).
(2)

Дальший відступ до Андрушівки.

Того ж дня ми вирушили у дальший відхід до Ігнатівки, а 5 вересня через Мотижин, Пашківку, Воробіївку до Бижева. Без боїв залишала українська армія свої землі, щойно відбиті кровію наших вояків, бо 14. совєтська армія з Одеси продиралась на наших тилах до Житомира. Тому й був наказаний поспішний відступ на лінію Андрушівки. Відворот продовжувався 6. вересня через Соснівку (над Ірпенем), Ярошівку, Томашівку, Пришивальне до Дідовщини, де заночовано, а 7. вересня через Скраглівку, Сущанку до села Криве на нічліг. 8. вересня ми знову вийшли у Ходорків, який ми здобували так недавно в наступі на Київ. Там відібрали ми залишені коні і перейшли до Зарубинець і пі-двох днів відпочинку перейшли до Андрушівки — гарного містечка з великим ставом з лебедями і цукровою фабрикою.

Бої з 14. армією.

В той час 14. большевицька армія звела бої з нашими частинами на півдні й пробивалася через Сквиру, Паволоч, Харлаївку шляхом на Котельню і Житомир. Коли почалися бої під стацією Бровки, наші частини отримали наказ відбити 13. вересня через Мінківці до Городища і зайняти позицію в лісі коло села Войтовець. Треба було замкнути дорогу большевикам і винищити їхні відділи. З допомогою мав прийти отаман Зелений, але — як це звичайно було — на повстанців не можна було рахувати в бою: Зелений не з'явився і тим разом. Завзяті бої за стацію Бровки тривали повних три дні до 17. вересня з повною завзятістю. Наші батерії міняли свої становища кілька разів денно і орудували дуже влучно. За кожним розривом гранат, летіли в повітря большевицькі вози, коні і люди. Та й їхній похід нагадував тоді, як наступ орд Джінгіс-Хана на Європу. 17. вересня бої продовжувались майже до вечора. Над вечір успокоїлось. Була гарна погода. Наші гармаші побачили у ставі рибу, націлили на став гармату і випустили стрільно. Але й це стрільно відбилось від води і впало на відступаючі загони большевиків.

На Котельню і Кодню.

Переслідуючи відступаючого ворога, прибули ми ранком 18. вересня до Котельні. Там окопали гармати в городах і вогнем торощили ворога. Відділа нам теж ворожа артилерія і спричинила деякі втрати в обозах. Прогнавши большевиків з Котельні та й захопивши деяку добичу, частини пішли далі і 19 вересня через Антопіль і Роскопану Могилу дійшли до Кодні.

Бої на лінії Сунбари — Городище.

20. вересня — коли наші частини через Вертиківку, Аннівці прямували до села Дворець, — Другий Корпус залишав Житомир і почав відступ на південь. Десята бригада й десятий артилерійський полк мали змінити на фронті 7. бригаду. Стрінулися старшини обох бригад. Отаман Візанц — комaндант 7. бригади, який недавно повернувся з Камянця Подільського, висловлював дуже критичні думки про працю уряду, який не здавав собі — на його думку — справи з положення на фронті, і навіть наказував про потребу військової інтервенції. Але події на фронті не дозволили на довшу гутірку, бо большевики почали нові атаки. Після злуки частин І. П. Корпусів десята бригада зайняла лінію Городище — Сунбари—Волиця. З Волиці йшов добрий шлях до Траянова над річкою Гнилоп'ять, яка природньо охороняла наше ліве крило.

В тому часі головні бої велись здовж залізничих і шосейних шляхів. Сунбари — це вузловий осередок залізниці й доріг на Бердичів і тому його більше охороняли ще й панцерними автами Корпусу Січових Стрільців. Тут був і броневик „Вільна Україна". Зі села Дворець, де була боєва позиція другої батерії, а радше з церковної бані, де приміщувався батерійний обсерваційний пункт, видно було рухи панцерних авт і броневика. Коли ж 21. вересня пополудні завважили ми, як панцерні авта і бронепоїзд подались назад а недалеко чути був крісовий вогонь у Траянові, прийшов наказ негайного відступу з Двірця, на головний шлях у сторону Бердичева. Відступати в день було неможливо. Наша піхота почала відстрілюватись і на овиді появились кінні відділи ворога. Наш опір все ж стримав большевицький наступ, але після зайняття Траянова, большевики були майже, на тилах наших частин. Частинам 10. бригади і 10. артилерійського полку вдалось перервати на південь. Іншим частинам прикривавчим відворот, в тому і одній гарматі нашої батерії із своїм скорострілом, довелось зійти на Солотвину, при чому визначну ролю в переході мав цей скорострільщик, який вразив ворога без милосердя. Якби не те, наша батерія була б впала в руки ворога.

(Закінчення буде).

ПРОТИ ДИСКРЕДИТАЦІЇ

(В справі М. Лебедя).

Під цим заголовком і підзаголовком канадійський „Новий Шлях" надрукував в числі з 27-го вересня інтересну статтю д-ра Степана Росохи. Стаття заслуговує на увагу не тільки заінтересованих осіб, але й загалу громадянства і тому передруковуємо її в цілості.

Дискредитація між українцями часом набірає гострих форм і ведеться з великою нагальністю. Наші партії не воюють між собою за приєднання членів і симпатиків рисуванням кращих ідей, плянів, програм і концепцій, але накидуванням одних на одних і взаємним паплюженням себе. В партійній засліпленості йдеться так далеко, що партійні люди не перебірають в засобах, щоб тільки „повалити" свого противника. В цьому напрямку найсумнішими роками були роки воєнні і роки таборового життя в Німеччині, про які краще не згадувати. Хіба можна сказати одно: Якщо б українці воювали проти своїх національних і державних ворогів з такою запеклістю і завзяттям, як воюють самі проти себе, то вже давно мали б свою суверенну державу!

Здавалось, що по переселенні до інших країн, українці, на кінець, нарозумляться і в своїх партійних змаганнях вживатимуть чесних засобів боротьби. Тимбільше переконувало це кожного, що партійні люди будуть мати змогу в тих країнах, а особливо в Канаді і ЗДА, приглядатись веденню міжпартійної боротьби та міжпартійним змаганням в часі виборів до канадійського чи американського парляменту і веденню партійної роботи по виборах. Одначе так не сталося! Негідна привичка сталася вже злою традицією партійних змагань у поборюванні одної другою групою, що часто - густо проявляються у пресових наклепах.

Все ж таки справа ця не є безнадійною і при добрій волі та розсудливості провідників українських політичних угрупувань, її дасться усунути. А що її конче треба усунути, немає двох думок! Ми знаходимося по-за межами рідного краю. Тут нам дорога кожна українська одиниця. Дорога подвійно: в Україні москаль фізично нищить сотні тисяч найкращого елементу українського народу. А ті, що захоронилися перед московськими тюрмами, концентраками й каторжними роботами на Сибірі чи перед кулею кровожадного москаля і опинилися на чужині, тих є мало. Малу у відношенні до тої важкої праці і тих великих та відповідальних завдань, які політична українська еміграція мусить виконати супроти своєї поневоленої Батьківщини. Тож, хто безпідставно дискредитує українську людину, той робить злочин супроти свого українського народу, який страждає в московській неволі. Тому конче треба вистерігатись вповні проти дискредитації і за очищенням усіх тих українців, яким безпідставно закидається якунебудь чорну роботу супроти свого народу чи ведеться проти них наклепницьку кампанію, без огляду ким і в якій формі.

В останнім десятилітті, політичні противники п. Миколи Лебедя припускують йому тяжкі злочини в убивствах та мордуванні українських повстанців-упівців та революціонерів - підпільників. Ще більш пожвавлено цю кампанію від того часу, як п. Степан Бандера викинув п. Миколу Лебедя зо своєї організації. Цю справу порушила на своїх сторінках редакція часопису „Сучасна Україна" (ч. 17 з 10. 8. 1952) в своєму інтерв'ю з п. Миколою Лебедем, який редакції відповів наступне:

„В своєму житті я ніколи не ухилявся від відповідальности за свою діяльність, бо уважаю, що я чесно по своїм силам виконував свої обов'язки як один з членів українського визвольного руху.

Прикро мені на цьому місці стверджувати, що в організованій акції проти мене бере участь українська людина. Стверджую, що вся кампанія в своїй основі побудована на фальші і неправді, щоб дискредитувати мою особу, а в наслідок цього й установу, закордонною політикою якої я керую. Ставити безпідставні, жадною безсторонньою інституцією непровірені закиди, робити доноси до чужих чинників, вести наклепницьку пресову кампанію вважаю негідним українськоі людини".

Таку заяву п. Миколи Лебедя тільки треба повітати і зробити все можливе, щоб він міг від тих закидів очиститися. Він сам уважає, що таке могла б зробити „безсторонна інституція", яка безсторонньо могла б провірити всі закиди супроти його особи. Ідеальною такою „безсторонньою інституцією" міг би бути український державний суд. Але такого, покищо не маємо. То ж треба знайти вихід! Здається, що найкращий вихід з того, і то зовсім реальний і практичний, є Третейський Суд, у склад якого ввійшли б по два представники правники (українські судді чи адвокати) з Української Головної Визвольної Ради (УГВР), якої п. М. Лебідь є одним з секретарів, та Української Національної Ради. Ці чотири вибрали б одного невтрального правника, на якого погодились би всі сторони. Він вони одноголосно погодилися б, як предсідника Суду, до якого ще ввійшов би представник п. М. Лебедя і теж один представник від його противників. І саме цей, сьомичленний суд розглянув би всі закиди і вніс би свое рішення, якому мали б всі підчинитися і яке, раз на завжди, мало б очистити п. М. Лебедя від всіх закидів, або виказати його вину.

Хочеться вірити, що п. М. Лебедь зробить від себе все можливе, щоб дійсно дійшло до створення цієї безсторонньої інституції і що його противники також підуть йому на цьому зустріч. Бо це є не лише в інтересі п. М. Лебедя, але є також в інтересі успішного ведення українських визвольних змагань!

Чи Ви є вже членом Українського Народного Союзу? Якщо ні, то пам'ятайте, що Вам не можливо обійтись без забезпечення, а найкраще і найпевніше забезпечення дасть Вам Український Народний Союз!

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Ню Йорк, Н. Й.

„Дністер" винаймив домівку.

Багато разів українське громадянство нюйорської метрополії мало нагоду читати різні відозви то повідомлення уряду українського національного т-ва „Дністер", від. 361 УНСоюзу, про його життя та багатогранну діяльність. Тим разом маємо приємність повідомити шановних членів т-ва „Дністер" та весь загал українського громадянства, що уряд т-ва підняняв власну домівку при 119 Евеню „А" на долі міста в Ню Йорку. Домівка завдяки урядові, а головно його предсідникові п. Мелетичові та фін. секретареві п. Кучмі, набрала надзвичайно культурного вигляду, так, що направду мило та приємно провести вільний час на гутірці, читанні часописів, книжок і т. п. Уряд т-ва та й олені члени, як ось пп. Галичин, Лібович, Левко, Олексів, пані Кучма, п. Чорняк, Полюга, Боднар та інші доклали всіх зусиль, щоб домівка могла гідно репрезентувати т-во „Дністер", як одно з найбільших відділів Українського Народного Союзу.

Т-во „Дністер" щораз більше пожвавлює свою діяльність з різних ділянок народного життя. Під осінь культурно-освітня секція задумує дати цикль доповідей на різні теми, відновити діяльність бібліотеки, а саму бібліотеку доповнити новими виданнями.

Маючи домівку, ми повинні подбати про одну важливу справу, яка в останній час представляється досить погано, а саме мала фреквенція членства на місячних і інших зборах. З цього саме місця уряд т-ва „Дністер" апелює до свого членства виповнити свій обов'язок, який накладає на кожного члена статут, і принаймнеше раз в місяць з'явитися на зборах. Це абсолютно не буде завелика жертва з боку членів, а вона додасть урядові нових сил й охоти до дальшої праці не лише в нутрі т-ва, але також на загально національному, українському полі.

Уряд т-ва „Дністер" задумав призначити суботи та неділі місяця жовтня для святочного відкриття домівки, починаючи вже з 4 жовтня 1952 р., а робить це тому, що домівка т-а не буде б в силі помістити наразі 1800 членів. Зрештою, кожний член своєчасно одержить запрошення. Уряд вірить, що його члени, як багато разів перед тим, так і тепер, не заведуть його в цьому доброму ділі, а попруть і включаться самі до праці.

В. Винниканий.

Балтімор, Меріленд

Українська участь в американських імпрезах.

В неділю, дня 14 вересня ц. р. населення міста Балтимор обходило святочні церемонії: День Оборони Конституції та традиційний день новых громадян, які стали цього року повноправними громадянами. Останній день балтиморці рік-річно вже 15 років відзначують величавими парадами, що носить назву „Я Американець".

В згаданому святі брали участь всі національності, а поміж ними теж і українці.

Вже біля 1-шої години пополудні коло гр.-кат. церкви св. Михаїла збираються старші і молоді, в більшому відсоткові нові імігранти.

Всі бажають свою участь заманіфестувати свою національну приналежність.

Біля 2-гої години всі відходять на Бродвей, а згодом до Петерсон Парку.

Маршалом української групи був п. Г. Кані, котрий біля трибуни провів українською мовою присягу на американський прапор.

Цій церемонії приглядалося понад 300,000 населення, серед якого поширювано летючки англійською мовою та в яких коротко інформовано про визвольну боротьбу українського народу проти московського імперіялізму.

Теж звернено увагу на поміч антикомуністичну рухові за залізною заслоною, що його провадять всі поневолені Москвою народи, з українським народом на чолі та його незламною і непоборною У. П. Армією.

Цілком об'єктивно треба підкреслити активну участь місцевого осередку СУМА ім. Першого Листопада в згаданому святі, що гідно зарепрезентував українську групу. Бо коли б не виступив осередок як окрема зорганізована одиниця, то українці випали б дуже блідо. Сумівський відділ начисляв біля 50 осіб, з того 20 юних сумівців, що йшли під доглядом жін. реф. подр. Анни Стельмах, та 30 старших сумівок і сумівців під командою друга М. Вацлавова.

Учасник.

Вступайте в члени УНСоюзу!

ВІСТІ З УКРАЇНИ

(Нотатки з совєтської преси)

„КОМБАЙНОВІ ГРАБЛІ"

Машинізація колхозного господарства має своєю ціллю передусім виводнити село й вилучити людські ресурси для промисловості і заселення Сибіру, звузити українську національну базу, зменшити до мінімума споживачів хліба в українському селі, хоч би й на голоді колхозні трудодні. Але ця „перемеханізація" веде до поступового занепаду продуктивности, бо, хоч Москва прикладає багато зусиль, аби добитись підвищення врожайности земель України, ця її механізована господарка навіть зернових культур ледве втримує врожайність цих культур на рівні з перед колективізації. І ця криза продукційности наголошується підвищенням у виду виплачення українського колхозника з його продуктів праці — в колхозному селі на всі його потреби ледве залишається 10-15% врожаю. Щоб збільшити норму виплаченням і цим збільшити суму заготівель хліба, провадяться різні заходи так званого збереження хліба від втрат. Одним з таких „винаходів" є механізація згрібання колосків після комбайнової роботи. Взірець цього гротескового „винаходу" подано за „Рад. Укр.", з 9 серпня: „Комбайновий агрегат йде в масиві (пшениці) на перший швидкості. За комбайном причеплені маленькі дерев'яні граблі на десять зубів, при чому чотири з них вибиті (зломані — ред.) Граблі ледве захоплюють четверту частину площі а під хедера (дека, на яку нагортаються зрізані колоски —ред.)".

Кореспондент, правда, цей факт оцінює негативно, але подає його в позитивному плані, цебто, якби мовляв, було вчеплено четверо грабель (на всю ширину хедера), не були „вибиті зуби", то все було б „добре". Хто бачив у своєму житті комбайн і його працю, нехай собі уявить „агрегат" (механізовану комбінацію для праці кількох машин) з колхозного комбайна і доченлені до нього ... „дерев'яні граблі на десять зубів, чотири з яких вибиті".

До друзів-журналістів

Від кількох літ, ще з доручення Спілки Українських Журналістів в Европі, намагаюся схопити втрати української журналістики в час Другої Світової Війни, тобто в періоді від вересня 1939 до травня 1945. Репрезентую мабуть загальну думку всіх живих українських журналістів, що наші втрати в колегах та приятелях праці в той час слід устійнити та закріпити друком у формі „Пом'яника журналістів, погиблих в рр. 1939-1945", у якому для майбутнього історика та мартиролога нашої доби треба подати їх життєписи, дані про працю та осяги, дату смерти та світлини.

В реєстрації маю таких наших колег, що згинули або яких доля невідома, близько 150. Вважаю розшукувано, дописи, розмов і листування склали майже нові життєписи більшості з них. Деякі записані тільки одним прізвищем, деякі з неповними даними. І тому звертаюся через пресу до всіх, що їм дорога пам'ять наших колег та тих, що знали близька погиблих чи померлих в час останньої війни українських публіцистів, журналістів, редакторів і співробітників рідної преси: Поможіть мені устійнити точно їх кількість, їх життєписи, їх працю і їх смерть для створення їм пам'ятника у формі „Пом'яника"! Будьласка, пришліть їх фотографії, згадки про них, дані про них! З подякою прийму кожну вістку, ручу за зворот фотографій, з яких зроблю відбитки, — а в свою чергу служу Вам вістками зі своїх матеріялів, що їх до цієї праці я вже зібрав. Українську пресу обабіч океану прошу передрукувати цей заклик: ми мусимо служити сотням справ, послужім і цій, такій нам, журналістам, близькій!

А всім, що заскавлені цією справою, подаю свою адресу для листування: Анатоль Курдидик, 25 Manning Ave., Toronto, Ont., Canada.

ХРОНІКА УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ

В КАНАДІ

Передачі в Україну по півгодини від 29-го вересня. Під час зустрічі минулого тижня у Вінніпегу з членами президії Комітету Українців Канади, Богдан Панчук, голова Українського Відділу при Міжнародній Службі Сі-Бі-Сі, подав до відома, що починаючи з днем 29-го вересня українські радіопередачі в Україну будуть тривати по півгодини кожного дня крім неділі. Досі передачі тривали чверть години.

Серії перемог наших боксерів. В одному з найбільших популярних боксерських стадіонів відбулися чергові боксерські змагання в Торонті. Для українців тим вони були цікаві, що великі реклями, проголошувані ти змагання, на першому пляні підкреслювали участь нашого змагуна, члена УСК „Тризуб", Володимира Габу. Напередодні змагань торонтонський „Дейлі Стар" помістив велику світлину нашого боксера, заповідаючи сензаційну стрічу Габи з непереможеним до цього часу „асом" Джеком Мун, я кий під ряд одинадцять змагань вирішив у свою користь. В загальному опінія англійських кол схилялася в користь Муна. Нагло при кінці третьої рунди Джека і серією ударів з ліві немилосердно його збомбардували. Здавалось, що вже прийшов кінець, але звук „гонга" ще й тим разом рятує Муна.

Після закінчення третьої рунди суддя приблизився до Габи, підняв його руку до гори і проголосив його переможцем на точки, у відношенні 5 до 1. Знялася буря оплесків, цим разом всієї публіки, яка своїми оплесками гратулювала українському змагунові. Українці глядачі розентузіязмовані перемогою українського боксера із вдоволенням і гордістю розходились додому.

К. Красноперa головою Т-ва Фотографістів. — Добре знаний у Вінніпегу фотограф і співак, Карло Краснопера, вибраний першим президентом новозаснованого товариства „Манітобське Товариство Фотографістів". Перша конвенція відбулася минулого тижня в Вінніпегу.

Заступником президента є Фред Вилловс, а секретаремкасієром Алфред Роф.

• РОЗШУКИ •

Пошукую сестру **АННУ КАЧАЛА,** дочку Марії і Миколи Федаш, з с. Сянки, пов. Турка, що виїхала перед 1914 р. з чоловіком Дмитром Качала. Має діти: Марія, Феня і Микола.

ЮРКО ФЕДАШ,
111 W. Raymond St.
Indianapolis, Ind.

1. **Шукаю Панства МАГУРІВ,** які перебувають у стейті Огайо.
2. **Романа ШКІЛЬНИКА,** з Дрогобича, який перебував до розвалу Німеччини у місті Genthen, пошукує сестра — Федьків.

Закордонні, а особливо в Німеччині, часописи прошу передрукувати. Хто б знав про них, або вони самі — прошу писати до: **ROSALIA FEDKIW, 233 East 5th Street, New York 3, N. Y.**

ПЛІСАК ІВАН пошукує Рідних та Знайомих зі села Микуличі 2., пов. Володимир — Волинь. Прошу зголошуватись під адресою **716 E. 5th St., New York 9, N. Y. U.S.A.**

Шукаю мойого сусіду **ЛУСЯ ВІВЧАРЯ** з села Скородного, пов. Лісько. Хто б знав про нього, або він сам, прошу сповістити::

МИХАЙЛО ФУК
946 Melrose Ave., Ambridge, Pa.

Шукаю свого брата **КОЗАКА МИХАЙЛА** з с. Мистичі, пов. Мостиська та друзів **Дибера Миколу** та братів **Волошинів Дмитра, Петра й Івана,** усі з села Радиничі, пов. Мостиська, а також **Стефураків Параску і Теодора** з с. Рожнів, пов. Коломия.

Усіх людей доброго серця, що про них знають, прошу мене повідомити. Дехто з них, можливо, перебуває в Німеччині. За відгуки з Европи нагороджу. Заграничні часописи прошу о передрук.

Моя адреса:
KOZAK IWAN
835 N. 6th Street,
Philadelphia 23, Pa., U.S.A.

Інж. ОЛЕКСАНДРА НЕГРЕБЕЦЬКОГО, або тих хто знає де він перебуває, — прошу подати адресу.

РОМАН ЛЕВИЦЬКИЙ,
451 St. Anns Avenue,
Bronx 55, N. Y.

• ПОМЕШКАННЯ •

МЕШКАННЯ
Бруклін, близько Бродвею, для української родини. Дві кімнати, кухня і купальня. Вільне від 1. жовтня. Чинш 30 дол. місячно. Оглядати по полудні. Умовитись телефоном: GL. 2-1203

Інстинкт передбачування стихійних катастроф у тварин

Від найдавніших часів аж по нинішній день — маємо безліч доказів, що домашні тварини інстинктовно відчувають наперед катострофи, як землетруси, торнада, тайфуни та інші. Вже 460 р. перед Христом Тукидит описує дуже докладно поведінку домашніх тварин перед вибухом вулькану. Тукидит пише, що тварини зігнані на заріз в Тракії на кілька годин перед землетрусом прорвали брами і огорожі і повтікали в тому одинокому напрямі, де лява вулькану не посувалась. Відтак Ґлаустос з Атен і багато пізніше Вільгельм фон Гумболдт займаються теж тією цікавою повідінкою — домашніх тварин перед стихійними катастрофами.

Тварини якби перестерігали людей перед лихом і тим є вони ще більш вартісними для людини. Між іншим при останньому вибуху Везувія (1950) стверджено, що домашні тварини втікали і залишали Мессину. Подібно було і 1500 р. тому в Македонії перед землетрусом. Вже 4 тижні перед землетрусом всі тварини насильно повтікали з пасовиськ і стаєн. Цікаве було при тім явище, як пише Ґлаустос, що домашні і дикі тварини мішались та не ворогували між собою і перебували спокійно разом.

Особливо кінь і собака є дуже вражливі у випадку земних чи воздушних стихій, що наближаються. У рогатого скота чутливі дуже бики. Також свині і кози є не менше вражливі на ті зміни стихії.

В Америці стверджено, що ще на сотки миль перед торнадом вибухають свого роду револьти-непокої серед домашніх тварин. Тварини втікають з прерій в напрямі людських осель — якби шукали охорони і помочі у людей. У середній і західній Австралії величезні стада овець є свого роду барометром-показчиком перед катастрофами. Відомо, що ті околиці Австралії навідує що якийсь час буревій „Вілліє-вілліє". Також пожежі пустинь дуже докладно вівці відчувають і по поведінці тих же овець австралійці орієнтуються і приступають до охоронних протидіянь.

Ще більш цікавим є, що тварини по таких катастрофах є дуже нервові і дуже нерадо вертаються назад. Та нервозність - вражливість триває у них довго. Ніхто не хотів вірити проф. Наґамуру з Токіо, що по землетрусі в Японії в 1923 році треба було наново заселювати тваринами ліси і поля та господарства, бо жадне звіря не вертало. А половлені і спроваджені домашні тварини довгі місяці втікали з загород. Так було і в Туреччині. Турецькі хлібороби навчені досвідом з Японії воліли спровадити — купити свіжі тварини, які не переживалі страхіть землетрусу і були спокійні. І по вибуху Везувія та знищенні Мессини італійські хлібороби вирізали всі домашні тварини, а до годівлі спровадили нові.

І тільки на підставі інстинкту передчування зродилось на Україні твердження, що виття псів віщує пожар.

В другій світовій війні німецькі фармері з Лінебурґер-Гайде зауважували в овечих стадах неспокій на пасовиськах і нехіть повороту до стаєн перед повітряними налетами.

Цей інстинкт передчування домашніх тварин нині використовується на Півночі (Ісляндія, Гренляндія) в метеорологічних дослідах.

Подав д-р **В. Помірко,**
вет. лікар.

• ПРАЦЯ •

Спорт

ОРЛИК — МЕНСФІЛД 1:1 (0:1)

Клівленд. — Подвійний майстер Огайо 1952 (чемпіонат і чаша) зараз на початку гри здобув українські ворота. Деревницький зловив півтузина найважчих бомб у часі напору гостей. Та швидко солідна українська дефензива (Деревницький, Лоєвський — Середа, Богоніс — Петрина — Клек І.) опанувала положення й перевага Орлика зростала аж до гнітучої (в останній фазі гри). Але українські напасники потрібують шостого — що стріляв би за них... Вирівняльні ворота здобув Петрина, з „одинадцятки".

оНо.

Чи Ви є вже членом Українського Народного Союзу? Якщо ні, то пам'ятайте, що Вам не можливо обійтись без забезпечення, а найкраще і найпевніше забезпечення дасть Вам Український Народний Союз!

ЗВІТ

з пожертв зложених у Злученому Українському Американському Допомоговому Комітеті у Филаделфії за місяць квітень 1952 р.

ВАШИНҐТОН:
Сієтл: Є. Словський $5.20.
ВІРДЖІНІЯ:
Арлинґтон: Д. Нужний $10.
ВИСКАНСИН:
Джефферсон: Мик. Яремко $5.
ДЕЛЕВЕР:
Милфорд: Вас. Тарнавський $5.
Вилмингтон: М. Мамлів $2, В. Щербай $5, И. Леньо $1.
ІЛЛИНОЙ:
Джоліет: Антон Кохан $5.
Шікаґо: Павло Кузяк $10, М. Сергін $2, А. Яреско $2, Д. Вусович $10, Я. Селезень $5.
КАЛІФОРНІЯ:
Лос Енджелес: Українська Централя (на інвалідів у Європі) $10.
Ла Канада: Ф. Семаковський $10
КОННЕКТИКАТ:
Бриджпорт: В. Юревич $3.
Виллиментик: Іван і Надя Науменко $10, Стефан Ковалів $5.
МАССАЧУСЕТС:
Голіок: Иозеф Барщ $3.
Індіян Орчард: С. Михайлишин $2.
МЕРИЛЕНД:
Балтимор: В. Вільчинський $5, Г. Лаба $1, Іван Занько $10.
Ґаліна: Стефан Олійник $5, І. Кравченко $15.
Джерментавн: Василь Кустрекок $5.
Квін Енн: Иосип Шакало $5.
МІЗУРІ:
Гікмен Гілз, М. Ремез $2.
Ст. Луіс: Іван Юзиба $5.
МІННЕСОТА:
Мінneaполіс: Марія та Андрій Гайдуков $5.
МІШИҐЕН:
Дітройд: Укр. Єванг. Церква (переслав ч. о. . Боровський) $40, М. Білошкурський $5, Ф. Воляр $1, А. Иова $1, Гр. Корбяк $5, И. Бушлин $5, П. Лавринюк $10.
Ґренд Рапідз: Ю. Іванюк $5.
Форт Костер: Дмитро Кецман $5.
НЕБРАСКА:
Лінколн: М. Калита $5.
МОНТАНА:
Гелена: М. Мичковський $5.
НЮ ДЖЕРЗІ:
Гоп Лавн: Пелагія Будняк $5.
Джерзі Ситі: Михайло Волошин $6, Є. Бучний $10.
Дороті: І. Запаз $10.
Ірвінґтон, Д. Зидовський $1.
Картерет: І. Середоха $1, Фр. Цудек $2, А. Цар $2, П. Калічинський$5.
Милвил: Єва Зенчук $10.
Ніксон: В. Ратич $5.
Нюарк: С. Столярів $5.
Перт Амбой: Матвій Бебешко $10, Павло Бадяк $10, Петро Тицький $5.
Трентон: А. Михалик $5.
Н.Н. $1, Іван Кисіль $5.
НЮ ЙОРК:
Ню Йорк: Афанасій Решутко зложив $10, П. Барановський $1, Відділ ч. 2 ЗУАДК (з концерту 3. 23. 52 у Ваш. Ірвінґ Гай Скул) $405, Петро Шандала $5, Іван Вишиваний $5, Василь Ровинський $1, Н. Т. Глут $5, Ст. Кикта $5, Мих. Мартиненко $30, Якоб Удич $5, Василь Саломащук $5, О. Яремишин $1.
Вабилон: Іван Гордюк $5.
Боффало: Роман Гарас $10, Є. Заяць $5, І. Вороняк $2, Іван Кравець $5.
Бронкс: Емма Сарапун $1.
Геркімер: К. Кудлик $5.
Годсон: Т. Подюк $1.
Йонкерс: В. Подоляк $10.
Литл Фолз: Мих. Цісовський $10.
Мавнт Вернон: А. Гончаренко $11.
Норт Трой: Ю. Дутчак $1.
Олбані: Д. Будаковський $2.
Рочестер: І. Калюжний $5, І. Василець $5, П. Юрків $2, Н. Фесяк $5, А. Шкуро $10, Мих. Брезінка $10, М. Оклевич $2.
Сиракюз: Марія Гусар $1.
ОГАЙО:
Бері: Г. Борщ $5.
Кентон: Павло Бандурка $5.
Клівленд: К. Гнатик $10, І. Іванів $5, І. Вижевський $5, Микола Тарасюк $5, Іван Кайдан $10.
Лейквуд: П. Бойко $5.
Лорейн: Ю. Воланюк $2.
Мансфілд: Ф. Задорожний $8.
Струтерз: Стефан Когут $5.
ПЕНСИЛВЕНІЯ:
Филаделфія: Ілько Гринчук $5, Іван Жмутин $5, А. Сорочинська $1, Анна Кулюбинська $5, Ярослав Іванюк $5, С. Ціцінський $5, В. Калиняк $10, Ст. Заплатовський $5, Мих. Гнатчак $5, Сава Пласка $10, Іван Сович $10, Василь Мих $5, п. Сопрунович $5, п. Тир $2, Юрій Матлак $, Микола Іванишин $, Мих. Дармограй $10, Т. Штепа $5, О. Юр $3.
Рерд ін Генд: І. Дробитук $5.
Бристоль: П. Роговий$1.
Дуквен: А. Шур $1.
Ілирія: М. Сухарчук $5.
Ленкестер: Михайло Танський $5.
Мавнт Кармель: С. Заремба $2.
Мейсонтавн: Г. Меґа $1.
МекКіз Рокс: П. Кириченко $5.
Пітсбурґ: Іван Бабич Домбровський $10, Иосип Брикайло $5.
Рідінґ: Катерина Гнатик $7.
Стилтон: В. Василевський $2.
Феніксвилл: Павло Товстоног $10.
Честер: І. Шконделюк $1.
РОВД АЙЛЕНД:
Вест Варвик: Богдан Тремберґ $5.
Провіденс: Н. Ковалевський $5.
ТЕКСАС:
Густон: М. Фесенко $1.
КАНАДА:
Ст. Катерин, Онт.: З. Мельник $2.

UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE, Inc.
P.O. Box 1661, Phila. 5, Pa., USA

• РІЕЛ ЕСТЕЙТ •
ФАРМА

• Професійні оголошення •

• ПРАЦЯ •

Часопис „Свобода" повинен знаходитися в кожній українській хаті!

ВАРТІСНІ КНИЖКИ

а) Видавництво „Полтава" Арґентіна:
1. М. Аркас: **Історія України,** ілюстрована, стор. 584, **полотняна опр. $6.00, брошурована** .... $ 4.00
2. Т. Шевченко: **Кобзар, повне видання ілюстроване,** стор. 480, полотн. опр. 6.50

б) Видавництво „промінь" Арґентіна:
3. Г. Вузол: **В Обіймах Давуна,** у трьох частинах 0.85

в) Видавництво М. Денисюка Арґентіна:
4. Ю. Тис.: **Симфонія Землі** 1.00
5. О. Драгоманова: **По той бік світу** 1.00
6. А. Галан: **Пахощі** 1.00
7. М. Цуканова: **Бузковий цвіт** 1.00
8. О. Сацюк: **Злат-жолудь** 1.00
9. У. Скит. **Сила і слабість комунізму** 0.20

г) Канадійські видання:
10. У. Самчук: **Гори говорять** — роман 1.00
11. Т.Осьмачка: **Плян до двору** 1.50
12. Д-р І. Німчук: **595 днів совєтським вязнем** 1.50
13. В. Мартинець: **Шляхом таборів Д.П.** 2.00
14. Ст. Любомирський: **Жорстокі світанки,** два томи 2.00

д) Інші видання:
15. М. С. Чарторийський: **Від Сяну по Крим** 2.00
16. О. Лисяк: **Броди** 2.00
17. Ісаак Мазепа: **Підстави нашого відродження,** два томи 2.30
18. Ісаак Мазепа: **Україна в огні і бурі революції,** три томи 4.50
19. Дмитро Донцов: **Дух нашої давнини,** нове друге видання 2.00
20. Ю. Шерех: **Нарис сучасної укр. літ. мови** ст. 406 .... 4.00

Хто ще не одержав, може замовити наш повний новий КАТАЛОГ на 1953 р. Замовляти:

UKRAINSKA KNYHARNIA
17469 Jos. Campau Ave., Detroit 12, Mich., U.S.A.

✝

ІВАННА ЗІ СТИСЛОВСЬКИХ ЛЕПКОВА

вдова по бл. п. **МИКОЛІ ЛЕПКІМ,** гімназ. професорі в Станиславові, після довшої недуги заснула в Бозі дня 27 вересня ц. р. в Денвері на 67 році життя, про що приятелів та знайомих Покійної повідомляють горем прибиті

діти, внуки, рідня.

✝

Дня 29. вересня 1952 р., в Лакаванні, Н. Й. упокоївся в Бозі наш Найдорощий Батько, бл. п.

ІВАН ПЕТРИК,

член відділу 149 У. Н. Союзу. Народився 13. червня 1892 р., в Богатківцях, пов. Підгайці.

Не довелось Йому повернути на рідну Україну, яку боронив в рядах Української Галицької Армії, не довелось побачити свою дружину Катерину з дому Хиль, своїх дітей, сина Ярослава і доньку Евгенію. Слабе серце не видержало!

Похорон відбувся в четвер, 2. жовтня з Церкви Св. Духа в Лакаванні, Н. Й., на цвинтар Св. Хреста.

Залишив нас у глибокому смутку і жалю.

Донька МАРІЯ і зять ВОЛОДИМИР ДАНИЛЮК.

ТАРЗАН, ч. 2928. Чи в пастці?

ABRUPTLY THEIR PATH LED THEM AMONG ROCKY PROTUBERANCES, ACROSS A DIMLY LIGHTED CAVERN, TO THE MOUTH OF A WIDE TUNNEL.

AS THEY ENTERED THE CAVERN, TARZAN PAUSED SUDDENLY AND TURNED TO LOOK BACK.

SIMULTANEOUSLY, LUKAH MOTIONED HIS COMPANIONS TO SILENCE AND PEERED GRIMLY INTO THE TUNNEL AHEAD.

Раптово їх шлях завів їх між камінне підвищення, напроти тьмано освіченої печери, до входу до широкого тунелю.

Коли вони ввійшли до тунелю, Тарзан нагло затримався, і обернувся, щоб поглянути назад.

Одночасно Люкаг показав своїм компаньйонам, щоб мовчали, і похмуро вдивлявся наперед.